

17380901

Rapport fra Spangberg til Bering om skibene ”Ærkeenglen Michael”s, ”Håbet”s og ”Skt. Gabriel”s sejlads mod Japans kyster sommeren 1738 og deres tilbagekomst for overvintning i Bolsjeretsk.

Samme dag sendte Spangberg en næsten enslydende rapport til Admiralitetskollegiet. På de steder hvor de afviger fra hinanden, er rapporten til Bering som regel en smule mere udførlig og detaljeret. Rapporten til Admiralitetskollegiet har dog en interessant passage, som mangler i rapporten til Bering: Spangberg foreslår flådeledelsen i Skt. Petersborg, at den til sin tid befaler ham selv at bringe rapporten til Skt. Petersborg i stedet for med kurer, så han kan afgive en supplerende mundtlig forklaring, ”for dette bliver tilsyneladende ikke nogen lille sag”.

Under sejladsen 1738 nåede Spangberg endnu ikke frem til Japan selv, fordi de startede rejsen ret sent på sæsonen. Men de har undersøgt og kortlagt ruten til Japan og opdagede flere nye øer, blandt dem de sydlige Kurilerne. Derfor blev det nemmere for dem med held at fuldføre rejsen til Japan det følgende år.

Det originale dokument findes på det Russiske Statsarkiv for Krigsflåden (RGAVMF), fond 216, reg. 1, sag 96, s. 168 v – 171 r. Det er oversat efter VKE 3, s. 705-710. Første gang publiceret på dansk i: Natasha Okhotina Lind, Peter Ulf Møller. Kommandøren og Konen. Arkivfund om danske deltagere i Vitus Berings ekspeditioner. København 1997, s. 175-179.

[Oversættelsen © Peter Ulf Møller og Natasha Lind](#)

Rapport til højvelbårne hr. kaptajnkommandør Bering

Efter Hendes Kejserlige Majestæts forordning skal jeg meddele Deres højvelbårenhed følgende angående den mig betroede sørejse:

For det første: På de tre søgående skibe som vi med stor omhu og utrættelig ihærdighed har klargjort til den førnævnte sørejse, nemlig brigantinen „Ærkeenglen Michael”, dobbeltsluppen „Håbet” og enmasteren „Gabriel”, stod vi den 18. juni klokken 6 efter midnat i indeværende år 1738 sikkert ud fra Okhotsk-mundingen.

For det andet: Under sejladsen til Bolsjeretsk lagde stor og tæt driv- is os hindringer i vejen, dog ankom jeg den 4. juli om aftenen til Bolsjaja-flodens munding, mens enmasteren „Gabriel” og dobbeltsluppen „Håbet”, som på grund af tåge og hårdt vejr var sakket agterud i en afstand af omtrent to hundrede verster¹ fra Bolsjeretsk, ankom velbeholdne den 7. samme juli.

For det tredje: Efter ankomsten til Bolsjaja-floden blev vor besætning forøget med de udpegede folk, hvilke var en sekondløjtnant, udlånt fra geodæterne, en understyrmand, tre matroser, to tolke, en soldat, samt efter krav fra det bolsjeretske forvaltningskontor: en søkyndig og to tolke, som jeg alle inddrog i ovennævnte besætning.² Af den skibsproviant, som tidligere, i 1735 og 1736, var blevet fremstillet til os i de kamtjadalske ostroger³, bragte jeg ligeledes en vis mængde, så meget jeg kunne, om bord i skibene. Og med Guds hjælp stod vi den 15. juli sikkert ud fra Bolsjaja-mundingen for at tiltræde den pålagte rejse.

For det fjerde: Under sejladsen traf det sig, at enmasteren „Gabriel" under midshipman Schelting⁴, om natten den 19. juli på omkring halvtreds grader, samt sluppen „Håbet" under løjtnant Walton⁵, om natten den 24. juli på omkring otteogfyrre grader, sakkede agterud for mig, uvist af hvilke årsager. Og bemeldte skibe ventede jeg på og eftersøgte ved signaler med kanonskud og trommeslagning, uophørligt dag og nat, helt til 27. juli, i alt tre døgn, men fandt dem ikke og kunne ikke blive ved med at vente. Og efter at have anråbt den allernådigste Gud om hjælp, drog jeg da videre på den pålagte sørejse alene. Og jeg nåede til 45 grader. Men hvad angår øerne og det øvrige vi opdagede under sejladsen, vedlægger jeg en kortskitse til Deres højvelbårenhed.

Men ene turde jeg, af nedennævnte årsager, ikke sejle længere end til denne breddegrad, for nætterne begyndte at blive lange og meget mørke, og stedse var der tunge, regnfylde tågebanker, høj sø, stærk og rivende strøm, og ofte hårdt og omskifteligt vejr; og her sker ting, som ikke ses på andre have. Men når vand møder vand og i brodsøer presses ind mellem øerne, da får havet mæle og larmer vældigt, og der bliver frygtelige rystelser og søgang. Og hvem der da taler med hinanden, kan ikke høre hvad den anden siger.

For det sjette: Denne vor fastlagte sørejse førte os til et fjerntliggende og fremmed hav, og vejen var os ukendt, da ingen russere andre end os har været på disse kanter. Og efter alt at dømme ville det ikke være muligt i indeværende år 1738 at bringe den mig pålagte sørejse til endelig afslutning efter de givne instrukser, grundet de mange opgaver. Og efter optælling af de resterende beskøjter til folkenes fortæring var der kun til otte dage. For i strid med vort krav var der ikke leveret det fulde antal af disse beskøjter til besætningen. Og derfor var det nu nødvendigt at være så påpasselig som muligt med disse beskøjter, for at de kunne forslå til vi nåede vinterkvarteret. Af den grund, men også for at jeg betids kunne finde et velegnet og sikkert sted til skibenes overvintring, vendte jeg om. Da jeg var kommet nær seksogfyrre grader, kurs ZZW fra Bolsjaja, kom jeg i stor tvivl, for landet Esso⁶ skulle efter dets geografiske beliggenhed findes omtrent på dette sted. Af den grund gik vi, da jeg var kommet nær otteogfyrre grader, tilbage WNW omkring halvtreds verster mellem Amur og de japanske øer, og også efter kursændringen så jeg intet ud over de nævnte øer. Derfor drejede jeg østover og sejlede mellem øerne, som vi kaldte Goglant⁷ og Krasnaja Gorka.⁸ I en afstand af seksten minutter OtZ fra disse øer, nær niogfyrre grader, så vi land den 24. juli omkring klokken tre eftermiddag, ZZO fra os i en afstand af ti mil, og NOtO i omkring otte mils afstand. Og det var min hensigt at gå i land, men voldsom storm og søgang satte ind, og vi havde kun fem tønder ferskvand tilbage. Derfor turde jeg ikke sejle længere alene, men vendte om, og vi lagde os på kursen NNO mellem den første og anden ø, hvor kurilerne bor og lever af fangst. Og da deres ældste sammen med sine folk kom ud til vores skib i en båd, som de kalder en bajdar, opvartede jeg ham så godt jeg kunne, forærede ham tobak og kinesisk bomuldsstof, skænkede vin for ham og bispiste ham og folkene så godt som muligt. Og i mellemtiden spurgte jeg gennem tolken til hans stammefæller: Hvor de boede og på hvilke øer, hvad de jagede og hvad de levede af. Men han svarede kun lidt, vel af frygt. Dernæst spurgte jeg ham, om han ikke havde hørt om der lå noget land syd herfor, og om ikke bølgegangen efter storm skyllede kendemærker i land derfra, såsom tømmer, bær eller andet af lignende art. Dertil svarede han at når det blæste meget fra syd, da kunne de i bugten finde nogle bær, som russerne benævnte valnødder og spiste. Ligeledes drev der træer ind, og netop nu lå der ét som vi kunne se. Og jeg tog derhen med nogle af mændene og besigtigede træet, der syntes at være nøddetræ, og ud af det huggede jeg tre stykker, som jeg endnu opbevarer.

Og det kan vel tænkes, at de førømtalte kendemærker er fra det land vi observerede, for på de andre øer som jeg kom til var der ikke træer.

Dog kan jeg ikke for øjeblikket oplyse Deres velbårenhed så grundigt og så nøje om det ovenfor omtalte land, før jeg har været der selv, hvortil jeg agter mig den kommende sommer, så snart det lader sig gøre for isen. Om dette og det øvrige, som jeg har ordre til at udføre ifølge de givne instrukser, så vidt Gud Herren står mig bi, skal jeg som en god og trofast tjener bestræbe mig på at aflægge vidnesbyrd. Angående udførelsen af den oprindelige opgave vil jeg efter min hjemkomst forelægge Deres velbårenhed en udførlig rapport.

For det ottende: Ved tilbagekomsten fra det førømtalte sted havde jeg ikke fundet de skibe der var sakket agterud, men ankom den 18. august i god behold til Bolsjaja-floden. Og enmasteren „Gabriel" var ankommet før os i god behold den 6. august, mens dobbeltsluppen "Håbet" ankom sikkert den 24. august. Med henblik på skibenes overvintring fandt jeg oppe ad Bolsjaja, omtrent tre verster fra dens munding, bifloden Tjekavina som en velegnet og sikker ankerplads. Jeg kunne ikke finde et mere velegnet sted til skibenes overvintring end dette.

For det niende: Under vores sørejse så jeg på havet hverken fjendtlige, venligtsindede eller nogen andre skibe, og den eneste af de øer vi fandt som jeg selv var i land på, og som vi kaldte Anfinogen,⁹ viste sig også ubeboet. Og på de øvrige øer var vi ikke i land, bosteder og folk så vi ikke, og det var heller ikke muligt at være på dem, da disse øer har høje vulkaner, klippeskrænter, stenede og stejle bredder, desuden var der høj søgang og omskifteligt vejr, og det var derfor helt umuligt at lægge til ved dem. Men i det kommende år 1739 håber jeg ved den allernådigste Guds hjælp at kunne bringe den mig pålagte sørejse til egentlig afslutning ifølge de givne instrukser, for jeg vil kunne stå til søs herfra allerede i begyndelsen af maj. Til det formål har jeg også henlagt skibsproviant til fire måneder. Desuden skal jeg i den forbindelse forelægge følgende for Deres velbårenhed, eftersom jeg ved vores ankomst til Bolsjaja-floden observerede, at fartøjet „Fortuna", som i det foregående år 1737 var afsendt fra styret i Okhotsk til Kamtjatka, nu lå sønderslået og forladt, uvist af hvilken årsag, på en revle ved Bolsjaja, på grusbund. Og man bruger tømmeret som brænde til ledefyret og på andre steder. Styrelsen i Okhotsk har ikke andre skibe under bygning med henblik på søtransport, og der er således intet skib som kan medtage de skriftlige rapporter om vores sørejse i indeværende år 1738. Ligeledes henligger der forsyninger af tjære, som blev fremstillet forgangne vinter omkring Bolsjeretsk til Deres velbårenhed og kaptajn Tjirikovs sørejse, og som der er det allerstørste behov for til byggeriet af pakkebådene, for dér er der intetsteds mulighed for at fremstille eller skaffe noget, og ved Okhotsk findes der ikke egnet træ til tjærekogning. Det giver en væsentlig afbrydelse i skibsbyggeriet, som kan medføre en forsinkelse af sørejsen og påføre H.K.M.s interesser unødvendige tab. Hertil kommer at H.K.M.s beholdning af jasad-afgifter i pelsværk, indkrævet i de kamtjadalske ostroger og på de kuriliske øer, ligger hen til ingen nytte ved Bolsjeretsk. Og 25. august indeværende år har oberstløjtnant Merlin og major Dimitrej Pavlutskoj meddelt mig i et promemoria, at de - i kraft af forordninger modtaget fra H.K.M.s sibiriske Guvernementskancelli og Det irkutske Provinskancelli, samt derhos vedlagte kopier af forordninger i H.K.M.s navn fra Det regerende Senat - havde fået skriftligt pålæg om at undersøge og opklare forræderier på Kamtjatka, afbrændingen af ostrogen Nedre Kamtjatsk og dens hellige kirke, drab på tjenstgørende mandskab, kvinder og børn, forvorpen bespottelse, samt - skrev de - ligeledes krænkelser, udplyndring og uberettiget skatteinddrivelse ud over jasadken,

bestikkelse, andre former for afpresning af de indfødte, ved befuldmægtigede, ved lokale kommandanter, ved skatteopkrævere og andre embedsmænd, samt om at træffe afgørelse uden tidsspilde. Endvidere at de, i henhold til H.K.M.s førnævnte forordning, har undersøgt og opklaret det fornødne i de kamtjadalske ostroger, og udarbejdet referater af undersøgelse og opklaring, og underskrevet domme, og eksekveret henrettelser, eller i nogle tilfælde korporlig afstraffelse, afhængigt af brøden. Og de originale aktstykker blev sendt til Det sibiriske Guvernementskancelli den 21. juli i det forgangne år 1735. Og ved afsendelsen af disse akter, skrev de, var nogle sager endnu ikke afsluttede, men nu er alle deres sager bragt til afslutning.

Men, skrev de, eftersom skibet „Fortuna“, der forestod transporten over havet fra Okhotsk til Bolsjeretsk, var blevet fuldstændig sønderslået ved Bolsjajas munding, da det ankom fra Okhotsk i det forgangne år 1737, i oktober måned, så var der nu ikke noget fartøj til at føre dem og deres soldater samt det øvrige tjenstgørende mandskab og de efterforskede sager og H.K.M.s beholdning af opkrævede skatter fra Bolsjeretsk til Okhotsk. Videre skrev de, at de ikke havde forsyninger til deres soldater og det øvrige mandskab, og at der ikke var noget at få. Og i deres promemoria bad de om at man transporterede dem og deres mænd og de efterforskede sager og skatter fra Bolsjeretsk til Okhotsk, og at vi overlod dem et skib til denne transport over havet. Hvis der blev givet ordre i god tid om at bevilge et skib, skrev de, så kunne skibet endnu i dette år nå at vende tilbage fra Okhotsk. Og derved ville man undgå, skrev de, at de blev straffet af H.K.M. for forsinket afrejse fra Kamtjatka, og at soldaterne gennem en vinterperiode uden forsyninger sultede til døde. Af de ovennævnte overmåde vægtige grunde og med enigt samtykke fra min besætnings over- og underofficerer, afsendte jeg enmasteren „Gabriel“ fra min flåde og udpegede som besætning én understyrmand, én kvartermester og otte af det tjenstgørende mandskab, og gav ordre til, at bemeldte skib efter ankomsten til Okhotsk og - ifald Deres velbårenhed skulle have nogle forsyninger i beredskab til supplement for vores forestående sørejse - da at tage dem om bord og aldeles ufortøvet og uden ophævelser sejle tilbage til Bolsjaja i dette efterår 1738.

¹ verst = 1066,8 m.

² En del af disse folk stod allerede under Spangbergs kommando og var sendt i forvejen fra Okhotsk for at forberede skibsproviant m.v. De ankom med transportskibet „Fortuna“, hvis stranding ved Bolsjeretsk i oktober 1737 nævnes senere i rapporten .

³ De russiske småbyer på den sydlige del af Kamtjatka.

⁴ Den hollandskfødte midshipman Aleksej Scheltinga tjente i den russiske flåde fra 1733 til 1780 og afsluttede sin karriere med rang af kontreadmiral. Fra 1733 til 1743 deltog han i den Anden Kamchatka ekspedition og sejlede til Japan i 1738, 1739 og 1742.

⁵ Den engelskfødte løjtnant William Walton tjente i den russiske flåde fra 1723, han deltog i Den Anden Kamtjatka ekspedition fra 1733 efter Berings personlige ønske. Walton døde i 1743 undervejs tilbage fra ekspeditionen til Moskva.

⁶ Japansk navn for Hokkaido og de nærmeste af Kurilerne. Der herskede en del forvirring om landet Esso (Jesso) på den tids søkort.

⁷ Øens moderne navn er Onekotan.

⁸ Navnet betyder Rødbjerg. Øens moderne navn er Kharimkotan.

⁹ Det moderne navn er Atlasova.